

Gevangen in corona

Ellen van der Weerd

Buiten raast de nieuwe vijand. Binnen sijpelt het besef van de impact van de pandemie langzaam door. Het is maart 2020 en het ministerie van Justitie en Veiligheid heeft noodgedwongen maatregelen genomen. We zoeken tastend onze weg binnen deze nieuwe regels. Wij als humanisten bij justitie, zo lees ik in onze kersverse groepsapp, wij als team geestelijke verzorging in onze penitentiare inrichting. Om de aanwezigheid van geestelijke verzorging in huis te spreiden, werk ik tijdelijk op zaterdag. Geestelijke verzorging is ook binnen justitie aangemerkt als cruciaal beroep. Een aantal collega's moet thuisblijven vanwege een kwetsbare gezondheid.

Grote groepsbijeenkomsten zijn afgelast, het maximaal aantal gedetineerden dat we in onze PI bij elkaar mogen brengen is twaalf. Geen bezinningsbijeenkomsten, wel gespreksgroepen. Het toch al niet eenvoudige bajesleven zucht en steunt onder deze versoeringen. Ook personeel en gedetineerden zoeken tastend hun weg in de nieuwe werkelijkheid. Bewakers en andere collega's spreken hun zorgen uit. Geen bezoek meer voor de mannen, geen verlof - ook niet bij overlijden van een familielid. Geen gefaseerd naar buiten gaan, tegen het einde van de detentie. Luchten in halve groepen. We weten niet voor hoelang nog. Nog meer angst, eenzaamheid, machteloosheid en onvrede dan anders. Niemand wil Italiaanse toestanden en die lijken ons vooralsnog bespaard te blijven. De verborgen kwetsbaren in de schaduw van onze samenleving schakelen schurend. Verborgen achter de dikke muren van de bajes en van hun eigen machismo. Ik denk aan de woorden van auteur David van Reybrouck: 'In de schaduw van verlies groeit naast kwetsbaarheid ook helderheid.'

Een afdelingshoofd komt bij aanvang van de gespreksgroep op zijn afdeling een kijkje nemen. Een bijna vaderlijke zorg voor zijn mannen straalt van hem af en ik vergeet de regel van anderhalve meter afstand, als ik hem uitnodigend gebaar er even bij te komen zitten. Eenmaal onder elkaar wordt er gemord en gemopperd over de versoering. Vaak met de botte bijl, soms genuanceerd, want er is naast woede ook begrip. Soms loopt de spanning zo hoog op, dat deelnemers weglopen uit de groep. De rest gaat door met stoom afblazen. Na afloop zoek ik de weglopers op in hun cel. Ik krijg een relaas over mij heen, waarbij het volume en de spanning stijgen, om na vijf minuten getier weer langzaam te dalen. Ik haal geduldig adem en denk aan het geduld dat onze gedetineerden momenteel moeten opbrengen. Het gesprek eindigt met een glimlach en een halve grap, waarbij een restje agressie wordt weggeschopt tegen de enige stoel in de cel. Opgelucht neem ik afscheid: 'Tot volgende week.'

De ventielfunctie van ons vak binnen justitie is in deze tijden van verlies helderder dan ooit. We houden ons hart vast. Harten zijn er om te luchten en om vast te houden.

Drs. E. van der Weerd is humanistisch geestelijk raadvrouw bij justitie in de PI Alphen aan den Rijn.
E-mail: ellenvanderweerd@gmail.com.